

mpkslas — menas literatūra

Lietuvos
nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1979 METAI

LAPKRIČIO MĖN. 17 D. / NOVEMBER 17, 1979

PART TWO — Nr. 267 (42)

Šiame numery:

Unija, Vilniaus valstybingumas ir popiežius Jonas Paulius II.
Naujoji Liudo Dovydeno knyga.
Eilėraštis iš Lietuvos pagrindinio leidinio.
Išskirtinis Vilniaus universiteto minėjimas Detroite.
Sutelktinė Henri Toulouse-Lautrec'o paroda Chicagoje.
V. Kudirkos ir K. Būgos sukaktys.
Toronto volungių čiułbėjimas Chicagoje.

Kertinė Parastė

Unija, Vilniaus valstybingumas ir popiežius Jonas Paulius II

Ispūdingas Švento Tėvo pasireiškimas Chicagoje ir nesitiktai geras jo supratimas amerikiečių tautybų mozaikos vertas ne tik religinio bet ir visuomeninio susidomėjimo. Jo ilgiausias žodis lieuviškai Grand Parko Mišiose, skatinantis lietuviams išlaikyti savo garbingą tradiciją, suglaudino mūsų visuomenę.

Ta aplinkybė, kad popiežius yra lenkas ir turbūt su lietuviškos kilmės pavarde, gyvai primena mums susipažinusių lietuvių tautos santykius su lenkais. Nuo tų santykių mes buvome atsirišę nepriklausomoje Lietuvoje. Bent tie iš mūsų, kurie esame išaugę nepriklausomos Lietuvos mokykloje, jokių pozityvių ryšių su lenkiškumu neturime. Tai buvo galbūt tiksliai politinė taktika, norint atspirti lenkiškam militarizmui, tačiau tai nebuvo istorinės realybės išraiška.

Lenko išrinkimą popiežiumi išgyvenome labai abipusiais jausmais, kurie buvo džiaugsmo, nuostabos ir susirūpinimo mišinys. Šio popiežiaus išrinkimas, norime ar nenorime, verčia mus peržiūrėti kai kurias mūsų pažiūras, liečiančias mūsų santykius su lenkiškumu. Baigdamas savo pamokslą Grand Parke, popiežius pažyviai kvietė stengtis derinti įvairius skirtingumus dialogo būdu. Jis kvietė statyti tiltus esantiems skirtingumams išlyginti. Iš to, kad popiežius į tautiškumus nežiūri kaip į nesveiką reiškinį žmonijoje (jis nesivairuoja suminėti ir perspėti dėl įvairių nesveikų reiškinų dabartinėje visuomenėje), galime manyti, kad tas kvietimas derinti skirtingumus liečia ir tuos konfliktus, kuriuos kelia tautiniai ir rasiniai skirtingumai.

Nėra prognozių straipsnio uždavinys bandyti išnagrinėti susipažinusių lietuvių ir lenkų santykius. Šio straipsnio uždavinys yra tik pradėti mąstymą šia te-

ma, iškelti kai kuriuos dalykus.

Lietuvių lenkų konflikto centrinė viršūnė yra Liublino unija. Lietuviai iki šios dienos žiūri į ją, kaip į prievartinį reiškinį, neužmirštamą ir gyvą netgi dabartyje. Lenkijos pastangos karine intervencija prisijungti Lietuvą šio šimtmečio pradžioje yra akivaizdus šios priverstinės vienybės reiškinys.

Antra vertus, ir uniją turime stengtis suprasti plačiau. Tada, kai ji buvo daroma, Paryžiuje, Berlyne ir Vienoje kilo valstybinis absoliutizmas, stengdamasis visą valstybinį gyvenimą sutelkti valdžios rankose. Lietuvos — Lenkijos respublika tuo tarpu buvo viduramžių demokratijos likutis, panašus kaip Florencijos ir Venecijos respublikos. Savo laisvėmis ji buvo akibrokštas absoliutinės sostinės. Varšuvos valdantys sluoksniai, matydami savo tariamą atsilikimą ir gresiančius pavojus, bandė ką nors daryti valdžios sustiprinimui. Jie pasirinko atsakyti dvilypės respublikos primities, sujungdami ją vieningais ryšiais. Tai buvo unija, nors ir be Lietuvos pritarimo.

Unija, užuot valstybę sustiprinusi, sugriovė natūralų Vilniaus valstybingumo centrą, kuris savo geografine ir istorine prigimtimi buvo natūrali atsvara Maskvos absoliutizmui. Kalbant apie Vilniaus valstybingumą, kurį mylime romantine, tautine meile, tačiau, reikia prisipažinti, kad ne tik lenkai, bet ir mes nesame suvokę šio valstybingumo paties vertingojo branduolio. Mes nesame įsigilinę į tai, kad šis valstybinis centras, net savo kilme nebūdamas krikščioniškas, sugebėjo, be ypatingos prievartos, valdyti plačiausius krikščioniškus kraštus. Šis valstybingumas

(Nukelta | 2 psl.)

NAUJOJI LIUDO DOVYDĖNO NOVELIŲ KNYGA

VYTAUTAS A. JONYNAS

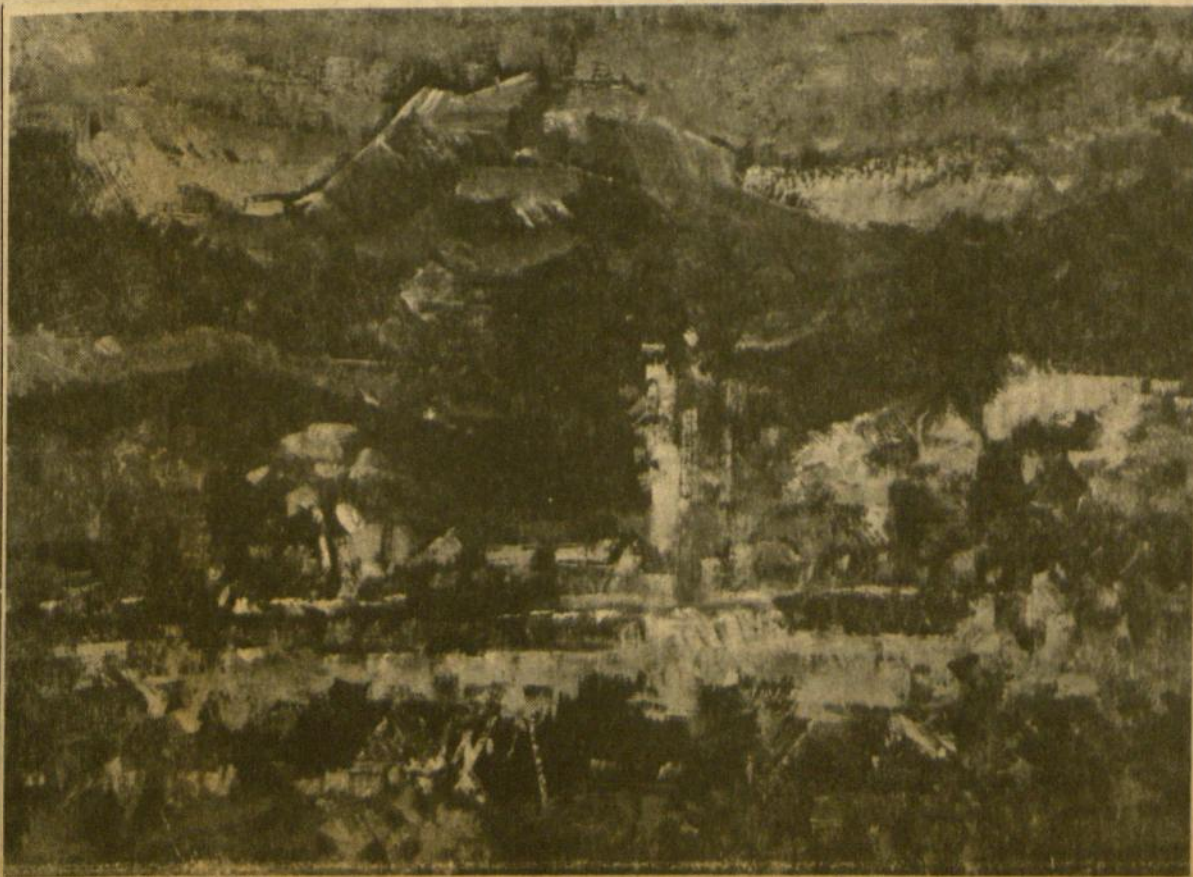
Liudas Dovydenas, VASAROS VI-DUDIENIS. Išleido Algimanto Mac-kaus Knygų leidimo fondas, 1979 m. Aplanko nuotrauka Jono Dovydeno. Tiražas 800 egz. Spaudė M. Morkūno spaustuviė Chicagoje. Kongreso biblio-tekos katalogo numeris: 79-52429. Knyga kietais viršeliais, 242 psl., kaina — 6 dol., gaunama ir "Drauge".

Yra tokia ilgesinga prancūziška (gal kvebekietiška) dainelė: "Si tu savais comme je reviens de loin" (Jei tu žinotum iš kokių tolių aš pareinu). Kažkodėl prisiminė man tas priedainis, pravėrus L. Dovydeno naująjį novelių rinkinį — "Vasaros vidudienį". Liudnoką savo viršeliu leidinį, nes kėpo jame nuotrauka, vaizduojanti kažkokią dykynę. Tikriausiai Pensylvanijos, tos angliakasių Lietuvos, kampelį.

Patrauklią savo dvasia knygą, nes girdi joj primirštą balsą žmogaus, kuris pareina, kaip toj dainoj, apsukęs didelį gyvenimo ratą, pasipasakot, ką matęs ir girdėjęs. Skaitytojui Dovydenas buvo dingęs. Užsikasęs vaikų literatūroje. Juk ir paskutinią jo knygą, tarp kitko pavadintą neįmanomu pavadinimu "Karaliai ir bulvės", buvo dar vienu formalistiniu bandymu stilizuoti liaudies pasakas. O tokie dalykai, versk nevertės, vis vien pritaikomoji literatūra, sintetinis pluoštas.

Dvi bendro pobūdžio pastabos prašosi, prieš aptariant "Vasaros vidudienį". Pirmąja būtų, kad tai novelių rinkinys. Ne koks traškančias — braškančias romanas, sudrėbtas konkursui. Ne koks jantsekianginio ilgio Pultinevičiaus, su kirbyne personažų ir galybe peripetijų. O antrąja, kad autorius, kurį likimas paženklinio skaitytojų atmintyje kaip kaimo buities šlovintoją, po to kai nusiskynė valstybinę premiją už "Broliūs Domeikas", anaipolt nesigūžia tolimos praeities vaizdavime. Priešingai, bando turtinti sužetintą medžiagą nūdienio gyvenimo vaizdais. Nėra tačiau tai palaids gyvenimo kronika, palydima daugiau mažiau verksmingų autoriaus komentarų, kaip kad atsitiko K. Barėno "Kilogramo cukraus" atveju. L. Dovydenas lygiai laisvai jaučiasi senosios emigrantų kartos buities terene (Admirolas gieda, Telefonas), kaip ir pokario išievių džiaugsmų — vargelių aprašymuos (Kardinolo pati miršta, Varnėnų kondominijum). Žodžiu, knyga nenuobodi. Ji pasižymi sužetintu įvairumu, spalvingais charakteriais ir pusėtinai sraiviu pasakojimu.

Prisidėtu dar viena, trečioji, tokio pobūdžio pastaba. Idėmiau pažvelgus, nesama L. Dovydeno knygų kažin ko nelauktu. Nei kompozicinių naujovių, nei kokių išskirtinesnio stiliaus ar žodžio puošnumo. Pagaliau net sužetintame prasme nėra nieko tokio, ko nebūtų bandę vaizduot

Povilas Kaupas (1898-1978)

Iš pomirtinės dailininko parodos, vykstančios M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje

Kalnų peizažas (1962)

kiti rašytojai. Didesnę apsakymų dalį sudaro lietuvių išievių buities JAV pavaizdavimai. Kitą — šuoliai į tolimą vaikystės vasarvidį. Likutį — bandymai perprasti turtuolių pasaulį, na ir gerokai iškreptanti iš rinkinio visumos, propagandinė groteska "Uu — ū".

Visa tai labai gimininga tematikai, kurią aptinkam paskutiniame dešimtmetyje rašiusių vyresnės kartos rašytojų prozoj — A. Barono, V. Alanto, J. Jankaus ir kitų. Bendri jiems visiems tie patys bemoliniai akordai — neįjėga integruotis, išeiti šaknis į šio kontinento gyvenimą, netgi jo baimė, nuklydimai mintimis į vaikystės rojų pasaulį. Bet jei ir esama tematinio bei nuotaikų panašumo, jei Dovydenas, kaip ir kiti, nepagijęs nuo trauminių tremties pergyvenimų, tenka pripažinti, kad visumoj jam pavyksta pergalėti savo minorinės nuotaikas, bent orkestruoti jas niuansuotiau, subtiliau, neįklampstant (išskyrus tą nelemą "Uu — ū") į didaktiką ar moralizavimą. Savo dvasia Dovydenas novelės labiau primena jaunesnės rašytojų kartos — K. Almeno (Bėgliai) ir M. Katiliškio (Apsakymai) — braižą. Skaitytojas jaučia, kad autorius yra perkandęs kietą Amerikos riešutą ir nelinkęs į persaldinimus bei kitokią retušavimą. Gal ypačiai tai

metasi į akis pirmojo apsakymė — "Admirolas gieda", kur mus pasitinka anaipolt nebe Norman Rockwell'inė, sacharini šventadienybė, kuri sumirga, sakysim, J. Jankaus pasakaitėse apie senųjų ateivių buitį, bet tikrovė, amžinai skendėjanti smurte ir sauvalej šio kontinento (This Guilty Land) panorama. Nors šis apsakymas pernelyg išrežtas, prikamsaliotas visai nereikalingu scenų (sakysim, visas tas nesibaigiantis tarysasis su gaidžio galva), nors jo personažai neišryškinti ir net gerokai schematiški, vis dėlto autoriui pavyko perteikti depresijos siaurėjimo atmosferą, parodyti socialinius santykius. Tai bene pirmas kūrinių, kuriame senosios kartos išieviai, marmaliuotą užterštą svetimžodžiais kalba, nepavaizduoti absoliučiais kalužais ir kur pagautas laiko ir vietos koloritas. Dar gyvesnė, vaizdingesnė yra kita novelė, taip pat kalbanti apie antrąją dolerio pusę, pavadinta "Telefonu". Joje nupasakojama vienišo tėvo tragedija. Tiesa, ji pradėdama nevokusiai, nuvalkiotu feljetonišku stilium. Kažkada taip rašė Gricius-Pivoša, Liūnė Janušytė, na ir šimtai pamėgdžiotojų, ir jei tektų rasti tai "mokyklai" vardą, bene reiktų ją praminti Petrašiūnų Baroku ar kaip nors panašiai. Laimei L. Dovydenas

pamažu atsikrato tos dirbtinės, kojūkinės šnekos, ir apysaka išsivysto ilgainiui į jautrią, pagautą savo tikroveiškumu, gyvenimo drobę. Niekais nuėjusio angliakasio gyvenimo dalia atsikleidžia skaitytojui visame nuogume. Jo vienvėdis ir sielvartas. Yra joje apščių puikių scenelių, epizodėlių. Nestinga protarpiais ir visai laikus humoro:

"Taip mane aprūpino numeriais. Ir skamba, jei kas pašaukia. Iš pradžių Burkutis Džio pašaukdavo vakare. Ale, emė žmogutis ir numirė. Vienoj šachtoj dirbom, anglis kasėm, saky, alkūnė prie alkūnės. Paėmė ir numirė. Sėdžiu vakare tamoje — elektra brangsta kas pusdienis — o regis, suskambės, kad ir patamsy.

Būdavo, net pašoku, griebiu tą juodą samtį, o anam gale ir atsiliepia: "Alio, ar tai tu, smirdale, Povilai! Čia — Burkutis". Ir apsakys, kad jam kojas — dažniausia dešinę — artritis kirmiminu graužia, kad šuo, toks pat nusenus, be niekur nieko ima naktį loti vaiduoklius, kad alų, pusę butelį, nugėręs, užmiršo užkūsti, kad...". Ir taip gražiai išsikalbam. Rūpindavausi, jei per ilgai užsiplepam. Sūnus nuraminos: "Tau nekaštuoja, kai kitas pašaukia. O tam pačiam mieste gali kalbėtis su draugais iki sūdnos dienos. Mokestis nepakils".

Povilas Kaupas (1898-1978)

Beverly Shores, Indiana (1960, akvarelė, 11" X 5")

Iš pomirtinės dailininko parodos, vykstančios M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje

Visa novelė parašyta pirmu asmeniu. Tai tarsi ilga išpažintis, jaudinanti savo paprastumu ir tiesa:

"Mat tais depresijos metais visko atsirado; nešiojo žmonės maldos knygas, žoleles nuo gumbo, kreivas storas adatas apavui susiūti, tokius geltonus miltelius boboms, kad anos nepastotų. Tie patys nešiojo ir mečius tokiose didelėse dėžutėse, ar kaip tai pavadinsi. Tie degtukai buvo didelėmis galvomis, šnypšdami, rūkdami užsidegdavo didele ugnimi, jeigu neužgesdavo pašnypštes, parūkęs.

Tai, va, tokių žižalų dėžutė suradusi, matyt, emė kramtyti galvutes. Prisikramtė vargšė. Trečią dieną pačiam vidurdienu užgaso.

Grabą pats sukaliau. Mykolas tada jau ėjo nibeatsimenu kelintus ir padavinėjo vinis. Atsimeinu kaip šiandien, laiko Mykolius kaip vinį burnoj, tai ir man lengviau įkalti seilėta. Kartais jau ir nematau, drėgmei akis apvilks, o Mykolius parodo, kur kalti vinį, ir kartą pamokė: "Stipriai sukalk, Alvinutė kad neiškristų. Tai, va, tu man jauno žiogo galva!"

Mykolius pateisins tėvo duotą vardą, nes kaip žiogas — dalininkas nuvėžlios blogais keliais, pridares tėvui šunybių, paskul kažin kur dingęs. Kas jį pastūmėjo ta linkme, taip ir nepaaišk. Dovydenas dialogu vengia. Retai kada jo novelėse pasitaiko kaktomų, konfliktų scenoj, nebent kokie šeimyniniai vaidai. Viskas dažniausiai atpasakojama "ex post".

Bet ši novelė įdomi dar ir kitkuo. Aiškiai jaučiama, kad Dovydenas buvo galėjęs ją užbaigt efektingu tašku 159 psl., tai yra tuoj po telefono kompanijos sunkvežimuko atvažiavimo. Taip bent būtų pasielgęs rašytojas, ištikimas klasikinės novelės tradicijai. Dovydenas ta menine konvencija nepasinaudoja, išsakydamas istoriją iki galo. Šuo atveju, atrodytu pagrįstai, nes, įterpdamas vykusiai epizodėlius, vaizduojančius angliakasio praeities fragmentus, ir kitus bevardžius žmones — rekrūtą, pulkų charakterį Charly Brown, Maineri — jis išryškina savo pagrindinio veikėjo dramą. Alsuoja šis kūrinių didele meile prisijaukintai, vienaaukštei Amerikai, ir gal nebe pagrindo prisimena Thomas Wolfe'o svajonė sukurti Amerikos mitą. Tik Wolfe'ui Dievas davė draugą ir patarėją Maxwell Perkins asmenyje kurti iringą leidimą kaip retą, kuris braukė, pertvarkinėjo, suslėgė jo rankraščius. Tokių suglaudinimo, korekcionavimo, Dovydeno novelės dažnai pasigendi.

Bet ten, kur L. Dovydenas jį pabando, rezultatai efektingi. Tokia yra novelė "Kardinolo pati miršta". Gyvenimo iškarpėlė, vaizduojanti įtampą namuose, kai motina niekaip nesusitaiko su mintimi, kad jos sūnus yra tapęs Vietnamo karo auka. Autorius taupiom priemonėm sukuria gūžią atmosferą parodydamas

(Nukelta | 2 psl.)

Liudo Dovydeno novelių knyga

(Atkelta iš 1 psl.).

mažo žmogaus gyvenimo trapumą. Vėl Amerikos tikrovė pasimato be grimo ir dažų.

Kur kas dirbtinai skamba Dovydeno žodis, kai jis bando vaizduoti jam mažiau pažįstamą aukštesnių visuomenės sferų būdą. „Mes visi jo vaikai“ atpašakoja nutikimą, kaip sukliktas sekantais manevruoja, telkdamas lėšas. Nelaimė, visa istorijėlė neįtikinanti, sudaigstyta baltais siūlais, ir primena bulvarines „True Life Stories“.

Žurnalistiniu braižu parašyta, nežiūrint simpatingo rabino portreto, ir novelė „Paskutinis mazgas“, šiokart nukaukuojanti biznierių manevrus, daktarų lupikavimą, žodžiu, visokį „vertimąsi per galvą“. Užtat visokių faktų, faktelių, bet personažai, deja, neįsimenami.

Nemažiau apybraižinio pobūdžio, gal net manieringesnė už kitas, yra apyskaitė, pavadinta „Varnėnų kondominijum“. Pasakojtojas nelauktai susipažįsta su gružuole Emily Rozenbush, kuri patyrusi, kad jo esama rašytoja, pveda jam parašyti jos memuarus. To dienoraščio tačia Dovydenas necituoja. Išskyrus tai, kad užsimena vienoj vietoj turčių ištirkavimus, kažkokias grup sex pratybas, „bernelių valšį“. Užtat visas rašinėlis pamagintas paties autoriaus aforizmais: „Laikrodį ir kalendorių išrado didelis sukčius arba baltys“, „Kas galėtų būti labiau juokingai tragiška? Tai — žmogus, prikalts vinimi prie raidės“. Nepagalii jis taip pat ir šiaip samprotavimų apie raupus, edamą Ameriką bei jos civilizaciją.

„Šių metų spalio 4 d. Chicago Meno institute buvo atidaryta prancūzų dailininko Henri Toulouse-Lautrec (1864–1901) meno kūrinių paroda, kuri čia tęsis iki gruodžio 2 dienos.“

Dailininkas Henri Toulouse-Lautrec gimė Albi, Prancūzijoje. Jo tėvas buvo kilmingas, savo praeities šaknis atkasęs net iki paties Karolio Didžiojo laiku, rodančių Tulūzos grafų giminę. Jaunuolis Henri užaugo labai pasturinėje aplinkoje. Kadangi jo tėvas nieka kitu neužiėmė kaip tiktai medžioklinėmis pramogomis, todėl norėjo, kad ir sūnus pasektų jo pėdomis. Bet likimas buvo kitoks. Henri, būdamas trylikos metų, nukrito nuo arklio ir susilaužė abi kojas. Po šito nelaimingo atsitikimo sustojo normalus kojų vystymasis, kai tuo tarpu jo visas kūnas augo nor-

maliai. Užaugęs, Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumi ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Povilas Kaupas

„Erdvėlaivio stotis“ (34" X 23"), aliejus

iš dailininko pomirtinės parodos, šiuo metu vykstančios M. K. Clurlonio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje

buvo kalbėje. Savaip pagražindami, savaip nuspalvindami kad ir tokią M. Gorkio novelę „Žmogus“, kuri čia atpasakojama „Sutikime prie upės“.

Brandžiausia ir patraukliausia iš šių novelių yra „Karalius ir vieversys“. Dovydenas vėl grįžta prie ubago Karaliaus, to laukų ir šilų valdovo, ir vaizduoja jo paskutines dienas, jei ne valandą. „Mano dūdos suduotos, švilpynės prašvilptos“, nujaus-

damas, kad ateina paskutinioji, taria Karalius berniukui, kuriam pavesta juo rūpintis. O jam tas perkares, plepus senis vien įkyri našta, nes jį vilioja pasprukt pas kepančius bulves piemenis. Žaisdamas tuo kontrastu tarp vaiko psichologijos ir skubančio išsakyti savo gyvenimo patirtį senuko, Dovydenas sukuria itin pakili, lyrišką apsakymą.

„Aš gerai žinau. Karalius eina vienas per svietį ir neturi na-

mu“, rašo Dovydenas toj novelėje. Ir iš tikrųjų Karaliaus — poeto žingsnius aptinkam net ir tose novelėse, kuriose autorius vaizduoja Amerikos išeivių būdą. Jo profilis šmėkšteli visur, nes ir Shakals, ir Charly Brown, ir Levonas Pipčius, sprunka iš Viržinijos, kur paliko sėdinčią prie stalo Dipresiją, visi jie benamiai, jo broliai. Ir todėl, nežiūrint iškeltų trūkumų, novelių rinkinys „Vasaros vidudienis“ yra patraukli, savita ir šilta knyga.

Sutelktinė Henri Toulouse-Lautrec'o paroda Chicagoj

SAULĖ JAUTOKAITĖ

maliai. Užaugęs, Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

mečio ir sulaukė savo sūnaus garbei įsteigto meno muziejaus jo gimtinėje Albi.

Dailininkas Henri Toulouse — Lautrec paliko visam gyvenimui deformuotą, su neproporcingai trumpomis vaikų kojomis. Po šito nelaimingo įvykio tėvas nekreipė daug dėmesio į savo sūnų, kadangi jis nebetiko jodinėjimui ir sportui. Nusivylęs sūnumi, tėvas jį laikė gyvenime niekam tikusiu. Tik motina buvo ta geroji slaugė, kuri prižiūrėjo ir rūpinosi sūnumu ligoje. Ji pati mokė jį kalbą, padarino jį mene. Dar vaikas būdamas, būsimasis dailininkas labai gerai piešė gyvulius, kadangi jo pirmasis mokytojas buvo kaip tik gyvulių piešėjas. Henri Toulouse — Lautrec mirė vos 36 metų, o motina dar gyveno visą ketvirtadalį šimt-

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.).

turėjo tiek pagarbos įvairioms tautinėms kultūroms, kad jos natūraliai grąžavo į Vilnių.

Norint įsitikinti, kad Rusijos tautos natūraliai linko į Vilnių, užtenka paskaityti nors ir Rusijos bylinas. Iš jų matyti, su kokia pagarba jos kalba apie „Lietuvos karalių“.

Štai kaip viena bylina (liaudies poema) apdainuoja rusų kunigaikščio Dunojaus Ivanovičiaus pasidavimą Lietuvos karaliui.

Jisai nueina pas lietuvišką karalių, Nuejęs žino karališkuosius papročius: Nereik žegnotis, nereikia melstis,

Tik iki žemės reik pasilenkti — „Sveikas, tėveli, drąsiosios Lietuvos Karaliau“.

(Cit. iš Lietuviškasis karalius ir jo giminė, išvertė Jonas Jonysla Zilius, Klaipėda, 1928 m., 39 — 40 psl.).

Toliau baladė pasakoja, kaip Lietuvos karalius jį svetingai priima. Atkreipkime dėmesį ne į tai, kad šiuose politiniuose santykiuose nėra religinio momento, bet į tai, kad čia nėra krikščioniškos kultūros, nors vienas iš partnerių jau yra krikščionis. Nepaisant to, santykiai yra giliai žmogiški. Nepasakyta, kad šis susitikimas buvo Vilniuje. Greičiausiai šis epizodas yra dar iš prieš gėdimininės eros laiku. Mintis, į kurią čia norime atkreipti dėmesį, yra ta, kad Lietuvos valdovas turėjo pozityvią tarptautinio valstybingumo idėją, kuri rusų žmonėms buvo priimtina ir kuri savo viršūnę pasiekė gėdiminaičių valstybingume. (Kokia yra šio valstybingumo kilmė, yra klausimas, prie kurio norėtusi sustoti atskirai).

Šio valstybingumo šaknys buvo pakirstos Liublino unijos. Ir to pasekmės buvo žalingos net tik Lietuvai, bet ir Lenkijai. Bet ką bendro su visu tuo turi mūsų popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas. Tai jis yra palidijęs savo studijoje apie „Veikiantį asmenį“, kuri buvo lenkiškai išleista pirma negu jis buvo išrinktas popiežiumi ir kurios angliškas vertimas išėjo jau

popiežius Jonas Paulius II? Jis turi į tai pozityvų atsakymą. Popiežius nėra dirbtinio centralizmo šalininkas

Išskirtinis Vilniaus universiteto minėjimas Detroite

—01—

Tur būt jau laikas mums su V. Mykolaičiu — Putinu pagirinti: „Užgeso žiburiai. Nufilo mūsų puota...“ Turio galvoj Vilniaus universiteto 400 metų sukaktuves. Kad jau puotavom! Apskritus metus, jei ne ilgiau. Ir okupuotoj Lietuvoj, ir išeivijoj. Kurį tik Lietuvos žurnalą bepaimsi, vis — Vilniaus universitetas. Kurį tik mūsų žurnalą ar padoresnį laikraštį Vakaruose — Vilniaus universitetas, universitetas, universitetas. Pirmas mokslininkai, istorikai, propagandininkai, rašytojai, buvę studentai, žurnalistai. Apie visus ikūrėjus ir „atkūrėjus“, nuo Stepono Batoro, iki Lenino, iki Kapuskio, iki Pilsudskio ir Hitlerio. Apie rektorius, nuo Petro Skaragos, iki Jono Kubiliaus. Paskui tenajos praužė minėjimų mitingai, o čia Vakaruose — simpoziumai ir akademijos. Su spalviu, regis, viskas užsibaigė, ar bent turėjo užsibaigti. Bet koks reportažas ataskaitos, o po savaitės ar mėnesių visiškos ramybės tegu pasirašyto rankovės bibliografai.

Detroite sukaktis paminėta du kartus. Pirmasis minėjimas Dievo Apvaizdos parapijos kultūros centre įvyko 1979 m. spalio 13 — 14 dienomis. Tai buvo renginys mūsų visuomenei. Ir jis šiame dienrašty jau aprašytas. Antrasis toje pat vietoje surengtas už pusantros savaitės, spalio 25-tosios vakarė. Nors į jį irgi visi galėjo patekti, bet tik su pakvietimais. Jei kam mano reportažo antraštė pasirodė pagyrimas, tai gal rėmimoje pakeis, rašini perskaitę iki galo.

Planuota pakviesti apie 50 amerikiečių ir apie 100 mūsų tautiečių, o jei pirmųjų skaičius kiek keltųsi, tai bet kurio atveju išlaikyti dviejų trečdalių lietuvių proporciją. Kodėl? Amerikiečiai — svečiai tik už aciu; lietuviai, kiekvienas atnešęs po 15 dolerių — jų vaišintojai. Amerikiečiai — plačios apylinkės mokslo židinių vadovai, profesoriai, šiaip kultūrininkai ir medijos atstovai; lietuviai — gerų norų žmonės iš įvairių visuomenės sluoksnių. Šitaip kviesta, Amerikiečiai susirinko visi, išskyrus medijos žmones, viso apie 40. Lietuviai, išlaikę dviejų trečdalių proporciją, buvo daugiausia iš vidurinėsios kartos ir vietinius universitetus baigę, bet dalyvavo ir vyresniųjų, ir tautiniais rūbais pasipuousių žydinčių studentų.

Pobūvis prasidėjo planuotu kokteilių pusvalandžiu, bet tas pusvalandis padvigubėjo. Ne todėl, kad nuo baro būtų negalėję atsipulėti. Nel Kavinės sienos, išpuoštos meniškai spalvotos grafikos paveikslais, traukė kiekvieno aki. Tarp baltai dengtų stalų nardydami, vaišintojai mezgė pažintis su amerikiečiais svečiais (ant krūtinės visi turėjo kortelės su vardu ir pavarde). Kokteilius į rankas paėmė, daugumą suko į salės pusę. Kad tūkstančio vietų kultūros centro salė neprapultume, tik jos dalis šviesiais stendais buvo atitverta ir prie kavinės prijungta. Prie stendų išdėstyti stalai. Kairėje — gintarai ir kitokie lietuviški puošmenys. Į dešinę — Broniaus Kvirklo neįkainojami turtai — tiesiogiai su Vilniaus universitetu, ar apylaimu su Lietuvos kultūrai amžių slinktyje surišti eksponatai. Rengėjai ir jų talkininkės — tautiniai rūbais studentės, svečiams teikė informacijas. Ne po stiklais tos visos 16-to, 17-to ir

ALFONSAS NAKAS

vėlesnių amžių knygos. Buvo leista jas paliesti, net paskaityti. Susidomėjimas nepaprastas. Stikluose tirpo kokteilių ledas. Prie baro jokios kamšties. Vis žiūrėta, sklaidyta, stebėtasi. Mažose būreliuose šnekučiuotasi.

Sėdant vaišems, rengėjų pasirūpinta, kad prie stalų būtų pradžioga minėta proporcija. Programos vadovas dr. Kest. Keblys nepagalėjo humoro visiems gerai nuteikti. Po kun. Viktoro Kriščiūnevičiaus maldos turėjo prasidėti vakarienė, bet vienas garbingas svečias, skubėdamas kitur, panoro pasveikinti. Tai buvo šimtametio Detrito vokiečių savitrašio „Die Abendpost“ leidėjas, Wayne valstybinio universiteto valdytojų tarybos narys Kurt Kydel. Džiaugdamasis Vilniaus universiteto sukaktimi, jis nepamiršo lietuvių pagirti ir už puikų reprezentacinį lietuvių kambarį Wayne un-te.

Vakarienės metu, tarp kitų karštų patiekalų, kvėpėjo ir Sofijos Dryžienės baltutėliai cepelinai. Tuštėja raudono vyno grafinai vėl ir vėl buvo papildomi. Iš kažkurios „strateginės“ vietos salės gilumoje liejosi lietuviškų plokštelių muzika. Imlūs amerikiečiai akademikai domėjosi viskuo, nuo lietuviškų papročių iki valgių pavadinimų.

Vakarienę užbaigus, dar kavą gurkšnojant, dr. K. Keblys grįžo prie mikrofono. Pakviestas dr. Le-

onardas Gerulaitis, Oakland universiteto istorijos profesorius, trumpai nušvietė Vilniaus un-to steigimo aplinkybes. Sekė susipažinimas su pačiais iškiliausiais svečiais. Jie K. Keblio pašaukti maždaug tokia tvarka: prof. Wade Ellis, Marygrove kolegijos prezidentas; lietuvių kilmės Ron Jursa, Executive Director — Michigan Higher Education Assistance Authority (atsiprašau, bet šio tokio titulo neišdrįsu versti); prof. Vainutis Vaitkevičius, Wayne valstybinio un-to onkologijos departamento direktorius, tarptautinio garso onkologas, Vilniaus un-to svečias paskaitininkas 1970 metais; dr. Leonas Bajorūnas, buvęs Vilniaus un-to dėstytojas; dr. Andrew Ehrenkreutz, University of Michigan istorijos profesorius, buvusio Vilniaus un-to profesoriaus ir vėliau rektoriaus lenkų valdymo laikais studentus. (Čia supažindinimas minučių nutrūksta Dr. Ehrenkreutz ateina prie mikrofono ir taria žodį. Prisipažinęs, kad jis — lenkų kilmės amerikietis, kad vaikystę praleidęs „in Vilnius“, ne Vilno, apgailejo pavergtųjų kančias ir karštai šaukė, linkėdamas, kad išsivadavusi iš bolševikinio jungo laisva Lietuva galėtų džiaugtis laisvu Vilniaus universitetu. Žinoma, toks jo siurprizinis pareiškimas sukėlė plojimų audrą). Toliau: tėvas Malcolm Carron, S. J., Detrito un-to kancleris, buvęs un-to prezidentas; kun. dr. Leonard Chorbait, St. Mary's kolegijos prezidentas (jaunutis, gal puskapio metų, puikiausiai kalbą lenkiškai); prof. Guy Stearn, Wayne valstyb. un-to rektorius; James Collins, Southfieldo miesto tarybos prezidentas; Vytautas Kutkus, JAV LB krašto valdybos

pirmininkas; ir Algis Rugienius, LB Detrito apyl. pirmininkas.

Su pačiu svarbiausiu svečiu, minėjimo pagrindiniu kalbėtoju, Detrito un-to prezidentu, tėvu dr. Robertu A. Mitchell, S. J. supažindino to paties un-to psichologijos departamento direktorius, prof. dr. Justinas Pikūnas, dr. Mitchell užtruko apie 12 minučių, iš dalies kalbą spartokai, bet aiškiai skaitydamas. Prie jo kalbos grįšime, reportažą užbaigus.

Kad amerikiečiams nepasirodytume kokiais molio motiejais, minėjimą užsklendė visai neblogai sugiedodami „Gaudeamus igitur“ pirmąjį ir trečiąjį posmą. Žinoma, gal nebūtų taip gerai sekęsi, jei visas „Gaudeamus“ nebūtų puošęs paskutinio programos puslapio.

Dabar jau galiu atskleisti, kad minėjimą surengė LB Detrito apylinkės valdyba ir išsiųsę dirbo, alfabeto tvarka, šie jos nariai: Violeta Abariūtė, Antanas Janušis, dr. Kestutis Keblys, Danguolė Majauskaitė — Houston, dr. Vytautas Majauskas, Liūda Rugienienė, Algis Rugienius (pirmininkas) ir Narimantas Udrys. Patalpas tikrai meniškai išpuošė ne valdybos narė, dailininkė Stasė Smalinskienė. Be abejo, buvo daugiau talkininkų, bet visus įvardyti neįmanoma. Daugiausia rizikavo (ateis — neatels?) dr. V. Majauskas, vicepirmininkas — parengimų vadovas.

Nors didžioji spauda šiam renginiui liko akla ir kurčia, bet tai nelaikyta dideliu nuostoliu. Pamatė ir išgirdo tie, kuriems labiausiai rūpi — akademikai.

Grįžkime prie University of Detroit prezidento, dr. Roberto A. Mitchell, S. J. kalbos. Ji pavadinata: KATALIKŲ UNIVERSITETAI: GYVOJI TRADICIJA. Čia pateiksiu tik jos metmenis.

Pastebėjęs, kad ir Vilniaus ir Detrito universitetai turi daug ką bendro, nes abu įsteigti jėzuitų, pažadėjo mesti žvilgsnį į tris diskretiškus istorijos momentus.

Viskas prasidėjo Sicilijos mieste, Mesinoje, 1547 metais. Ignacas Lojola, tuomet mažo, tik ką įkurtą jėzuitų ordino generolas, buvęs paprašytas steigti kolegiją jaunų vyrų pasauliečių auklėjimui. Sutikęs ir darbą pradėjęs. Pasisekimas buvęs toks nepaprastas, kad laike 50-ties metų jėzuitai jau vadovavę 245 mokykloms ne vien Europoje, bet ir Indijoje, Japonijoje, ir Kuboje, Meksikoje bei Filipinuose. Viena iš tokių institucijų buvusi 1570 metais Vilniuje įsteigta kolegija, kuriai popiežius Grigalius XIII 1570 m. spalio 30 suteikęs univer-

Skulpt. G. Jokūbonis

Pirchupio motina — Lietuva
Nuotr. N. Sakalauskas

LIETUVA

J. PAPIEVIS

Čia mano tėviškė — palaidota tėvynė,
Jos pilkapiai, milžininkai, kapai.
Čia mano tėviškė — palaiminta tėvynė
Su laisvės prošvaitėm, žydėjusiom trumpai.

Čia mano tėviškė — šviesioji mano,
Su knygnešiu, sukilėliu šviesa.
Čia mano žemė — žemė partizamų,
Atgimstanti gentainių šviesoje.

Čia mano tėviškė — be prieglaudos žaltvykštė,
Sušvintanti ir dingstanti ilgam.
Čia mano žemė — mano išdavystė,
Tarp kryžkelių begėdiškai nuoga.

Čia plauva smulkelis savo prakeikimą
Krauju palikėtyti strubų vaikui,
Čia tavo tėviškė,
Jos trapųji likimą
Tu akyse kaip asarų laisvą.

(Eilėraštis iš Lietuvos pagrindinio leidinio —
„V a r p a s“, 1979m. Nr. 7)

siteto vardą ir lotyniškai pavadinęs „Alma Academia et Universitas Vilnensis Societatis Jesu“.

Daug jaunesnė šios tradicijos tęsėja buvusi tik beveik po 300 metų, 1877-aisiais, jėzuitų įsteigta Detrito kolegija, 1911 m. Michigano valstijos patvirtinta „Detrito universiteto“ vardu.

Ignacas į vieną unikalią kelią suvedęs tris takus, kurie visada randami katalikų aukštojo mokslo tradicijoje. Pirmasis iš visų trijų tai pagarba mintijimui (respect for the mind). Vadovaudamasis asmeniškai patirtimi, jis paakstinęs intelektualinio gyvenimo vystymą per senųjų klasikų literatūros studijas, per filosofiją, visų pirma formuotą Aristotelio, per teologiją, kurioje pirmavo Šv. Tomas. Antra, jis (Ignacas) tvirtai tikėjęs, kad realybė priklauso vienybės pradmuo ir suprantamumo pradžia, kuriais jam buvę ne kas kita, o krikščioniškas tikėjimas. Ir trečia, Ignaco švietimo sistema reikalavusi studento asmenišką paruošimo išgyventi tikėjimą ne kaip prieštaraujantį intelektualiniam aktyvumui, bet kaip širdį ir sielą, kuri akademiniam pasauliui teikia vidinę šilumą.

Antrasis istorijos momentas — 1851-ji metai. Airijos katalikų universiteto rektorium tampa konvertitas iš anglikonų, kardinolas John Henry Newman. Jo skelbiamos mintys apie akademinę auklėjimą buvę irgi labai panašios į Ignaco Lojolos. Paskaitininkas jį gausiai cituoja arba atpasakoja, bet čia viso to nebekartosim. Trečiasis momentas — 1979-ji metai. Washington, D.C. Amerikos katalikų universitetų prezidentams kalba Jonas Paulius II. Ir jo kalboje buvę tos pačios trys temos, kurias skelbė Ignacas ir Newmanas. Čia vėl paskaitininkas teikia kelias citatas.

Pabaigoje kalbėtojas vėl grįžo prie Mesinos kolegijos, Vilniaus ir Detrito universitetų. „Mes matėme nuostabių dalykų, kai jėzuitų švietimo (education) srautas įsijungė į didelę upę, kuri vadinasi katalikų universiteto auklėjimo tradicija. (...) Aš taip pat viliojau, kad religijos studijų laisvė ir krikščioniškos bendruomenės gyvenimas vėl sugrįš į puikų Vilniaus universitetą taip, kad jis vėl galės džiaugtis gyvąja tradicija, kuri įgalino jo įkūrimą prieš keturis šimtus metų“.

Cituotu sakiniu dr. R. A. Mitchell, S. J. kalbą baigė.

Nauji leidiniai

• KRAŠTOTYRA, IX knyga, II dalis, Vilnius, „Minties“ leidykla, 1979 m. Lietuvos paminklų apsaugos ir Kraštotyros draugijos parengtas straipsnių rinkinys. Knyga 144 psl. Ats. redaktorius Konstantinas Surblys. Spaudai parengė: R. Batūra, J. Jarmalavičius, Pr. Jokimaitienė, V. Morkūnas, K. Račkauskas, J. Stankus, M. Tamošiūnas, A. Vainas ir G. Arlauskienė (ats. sekretorė).

Šalia visai bolševikinių, tiesiog tempte tempimų raštų leidyne yra apšči ir tokių, kurių interesas yra grynai kraštotyrinis, turintis mokslinės, išliekančios vertės. Štai viena kita tema: Knygnešiu veikla šiluvėje (Alf. Vaišvila); Kapinynas Zastaučiuose (L. Kučikienė); Darbinės rogės (J. Laniauskaitė); Sejoj ir dabartinė Aukštadvario apylinkių bitininkystė (L. Piškūnaitė); Zvejyba Šylio ežere (J. Andriusėvičius); Žylių kaimo sodyba (A. Jonušas); Kultūros veikėjas, kalbininkas Jurgis Šlapelis (K. Umbražiūnas); Paulius Galaunė ir šiaulių „Aušros“ muziejus (V. Vaitiekūnas). Ypač daug vietos skirta Varduvi (Zemaičių Kalvarijai) ir jos apylinkėms. Straipsniuose paliesta Varduvo ir apylinkių priešistorinė, istorinė ir dabartinė buitis įvairiais aspektais. Ir štai viena, bet dabarčiai būdinga detalė. Česlovas Kudaba, rašydamas apie Varduvo apylinkių gamtovaizdį, užsimena ir tenykšius peizažus apdainavusį, iš ten pat kilusį poetą Vytautą Mačernį. Net pacituoją pusantros eilutės iš jo „Vizijų“ kalbėdamas apie suartus laukus, „... rytmečio tyloje paskendusius / Kai jie, prieš saulę tekančią suklupę, rymojo tylūs“. Čia eilutė grubiai falsifikuojama tiek minties, tiek eilavimo prasme. Poeto originalo eilutė yra tokia: „Kai jie, prieš saulę tekančią suklupę, meldėsi tyliai“. Taigi rašantis žmogus net bijo cituojamam tekste palikti žodį „meldėsi“, o turėjo klastoti poeto tekstą visiškai žiū atveju nieko nesakančių ir eilavimą griaušančių „rymojo“.

• WORLD LITERATURE TODAY, Volume 53, Number 3, Summer 1979. A Literary Quarterly of The University of Oklahoma. Editor: Ivar Ivask, 630 Parrington Oval, Room 110, Norman, OK 73019.

Sis pasaulinės literatūros temoms ir apžvalgoms skirtas žurnalas yra tiesiog nepaįmanomas, tam, kuris domisi grožine literatūra ir nori pasekti šiandieninę jos raidą.

Puošnaus ir didelio formato žurnalo numeriai turi apie 200 psl. Metinė prenumerata — 13 dol. 50 centų. Užsisakant dviems metams — 25 dol. Pavienio numerio kaina — 5 dol. Žurnalo administracijos adresas: 1005 Asp Ave., Norman, OK 73019.

Didžioji naujo numerio dalis yra skirta prancūzų poetui Yves Bonnefoy. Įvairūs autoriai rašo apie jį ir jo kūrybą. Naujų knygų puslapiuose recenzuojamos šios mūsų knygos: Vladas Šlaistas „Nesuvėjęs malonė“ (R. Šilbajoris) ir Alberto Zalatoriaus Vilniuje redaguota ir išleista „lietuvių iktarybinės novelės“ antalogija, pavadinta Juozo Grūšo vienos novelės vardu — „Už saulę gražesnis“ (Violeta Keleras).

• Milda Kvietytė, PETELIS-KIU SALA. Pasakos ir vaizdeliai vaikams. Iliustravo dail. Ada Korsakaitė - Sutkuvienė. Išleido Pasakų fondas, 6540 S. Campbell Ave. Chicago, IL 60629. Spausdino Vl. Vijeikio spaustuve Chicagoje. Leidinys didesnio formato, 64 psl., Knygelėje yra atsuoni sklandžiai ir gyvai skaitomi apsakymėliai vaikams. Jų tems šiandieninės, bet ir vietinės gražiai supintos su lietuviškuoju aspektu. Knygelės kaina — 4 dol.

Is Vilniaus universiteto minėjimo Detrito. Nuotraukoje matyti Detrito universiteto profesoriai: dr. Justinas Pikūnas, Detrito universiteto prezidentas kun. dr. Robert A. Mitchell, S. J., ir Malcolm Carron, S. J. Nuotr. J. Urbono

Is Vilniaus universiteto 400 metų sukakties minėjimo, surengto Detrito spalio 25 d. Nuotraukoje iš kairės į dešinę matyti: dr. Kestutis Keblys, prof. dr. Leonas Gerulaitis, adv. Algirdas Ambrosė, Detrito universiteto prezidentas kun. dr. Robert A. Mitchell, S. J., Liūda Rugienienė, lietuvių Dievo Apvaizdos parapijos klebonas kun. Viktoras Kriščiūnevičius ir JAV LB Detrito apylinkės pirm. Algis Rugienius. Nuotr. Jono Urbono

